

A pályaszocializációs gyakorlatok az új OTAK-ban, valamint az RTAK-ban a 2022-ben felvételt nyert hallgatók számára az ELTE-n

Az új típusú tanárképzést részletesen szabályozó rendeletek, közöttük a KKK 2021. december 29-én jelentek meg. Az új típusú gyakorlatok szabályozásáról szakmai kérdésekben az ELTE-n elsősorban a Pedagógusképzési és Pedagógus-továbbképzési Tanács (= PPT), finanszírozási kérdésekben a Pedagógusképzés Egyeztető Testülete (= PET) dönt. A szabályozással kapcsolatos anyagokat a Gyakorlatok munkacsoport készíti elő, amelynek tagjai a TKK vezetője, a BDPK képviselője, kari delegáltak, közöttük szakmódszertanos oktatók, továbbá gyakorlóiskolai és hallgatói képviselő.

A Gyakorlatok munkacsoport vezetője: Antalné Szabó Ágnes (TKK). Tagjai: Bakó Balázs (BDPK, Szombathely), Bernát Péter (IK), Horváth Erzsébet (TTK), Láng György (Köznevelési Bizottság), Lőrincz Péter (EHÖK), Major Éva (BTK), Pataky Gabriella (TÓK), Szivák Judit (PPK).

A 2022-től induló osztatlan tanárképzés (= OTAK) egységesen 10 féléves, és felkészíti a hallgatókat mind az általános iskolai, mind a középiskolai tanári pályára. A rövid ciklusú tanári mesterképzésben (= RTAK) 2022-től különböző típusú képzések indulnak. Minden képzéstípusban változik a gyakorlatok a rendszere.

I. A pályaszocializációs gyakorlatok helye az új OTAK-ban 2022-től

Elfogadva: Pedagógusképzési és Pedagógus-továbbképzési Tanács 2022. március 11.

1. táblázat: A gyakorlatok típusai a kétszakos OTAK-ban 2022-től

Gyakorlat típusa	Félév	Kredit	Szakmai felelős (tárgyfelelős)	Gyakorlatszervező	Gyakorlóhely
Pályaszocializációs gyakorlat 1.	2.	2	PPK	TKK, BDPK	partneriskolák
Pályaszocializációs gyakorlat 2.	3.	2	PPK	TKK, BDPK	partneriskolák
Pályaszocializációs gyakorlat 3.	4.	2	PPK	TKK, BDPK	partneriskolák
Csoportos tanítási gyakorlat 1.	6/7.	3	az egyik szakot gondozó intézet	TKK, BDPK	gyakorlóiskola, szükség szerint partneriskola
Csoportos tanítási gyakorlat 2.	6/7.	3	a másik szakot gondozó intézet	TKK, BDPK	gyakorlóiskola, szükség szerint partneriskola
Szaktárgyi tanítási gyakorlat 1.	8/9.	3	az egyik szakot gondozó intézet	TKK, BDPK	gyakorlóiskola, szükség szerint partneriskola
Szaktárgyi tanítási gyakorlat 2.	8/9.	3	a másik szakot gondozó intézet	TKK, BDPK	gyakorlóiskola, szükség szerint partneriskola
Összefüggő egyéni iskolai gyakorlat	10.	18	TKK	TKK, BDPK	partneriskola

A természettudomány-környezettan szakos egyszakos tanárképzésben egy szakon teljesíti a hallgató a két tanítási gyakorlatot és a két szaktárgyi tanítási gyakorlatot külön félévekben. Szombathelyen a BDPK egyeztet a tanszékekkel a meghirdetésről.

II. A pályaszocializációs gyakorlat helye az RTAK-ban 2022-től

Elfogadva: Pedagógusképzési és Pedagógus-továbbképzési Tanács 2022. március 11.

Az RTAK-ban a KKK és az ehhez igazodó mintatanterv szerint különböző típusú gyakorlatok vannak (2. táblázat).

2. táblázat: A gyakorlatok típusai az egyszakos RTAK-okban

Gyakorlat típusa	4 féléves, újabb tanárszak	4 féléves, alapszakra épülő	4 féléves, tanítóira épülő	2 féléves, nem tanári mesterszakra épülő	2 féléves szintemelő	2 féléves szaktanári
Pályaszocializációs gyakorlat	–	8 kredit 1. félév	–	–	–	–
Csoportos tanítási gyakorlat	–	6 kredit 2. félév	–	–	–	–
Szaktárgyi tanítási gyakorlat	3 kredit 4. félév	6 kredit 3. félév	2 kredit 3. félév	2 kredit 2. félév	3 kredit 2. félév	–
Összefüggő egyéni iskolai gyakorlat	–	18 kredit 4. félév	18 kredit 4. félév	18 kredit 2. félév	–	–

III. A pályaszocializációs gyakorlatok leírása

Elfogadva: Pedagógusképzési és Pedagógus-továbbképzési Tanács 2022. március 11.

A pályaszocializációs gyakorlat célja a KKK alapján: „A pályaismereti, pályaszocializációs gyakorlatok célja, hogy a hallgatók tanári nézőpontból megfigyeljék az iskola világát, megfigyeljék az intézményi környezetet, infrastruktúrát, különböző iskolatípusokban tanórákon, illetve tanórán kívüli foglalkozásokon, iskolai rendezvényeken gyűjtsenek tapasztalatokat az iskola mint szervezet, mint munkahely működéséről, a visszajelzések alapján képet formáljon saját pályaalakulásáról.”

A képzésbe ágyazott pályaszocializációs gyakorlatok célja, hogy a jelölt

- tapasztalatot szerezzen az iskolai jelenségek tanári nézőpontból történő értelmezésére (1. és 2. pályaszocializációs gyakorlat);
- a különböző intézményi és tanári gyakorlatokat megismerve, értelmezve megfogalmazza saját pedagógiai tapasztalatait, viszonyulását, tanári szerepértelmezését (1. pályaszocializációs gyakorlat);
- megismerje az iskola komplex világát, társadalmi meghatározottságát, szervezeti kereteit és működését, külső-belső kapcsolatrendszerét, illetve ennek a tanári munkára és pedagógusszerepre vonatkozó általános és egyedi következményeit (2. pályaszocializációs gyakorlat);
- megismerje az egyes korosztályok, csoportok, a csoportokon belül az egyes tanulók kognitív-szociális sajátosságait, a nevelést-oktatást befolyásoló tényezőket (3. pályaszocializációs gyakorlat).

A pályaszocializációs gyakorlat kreditértéke: 3X2 (összesen 6) kredit az OTAK-ban, 8 kredit a 4 féléves alapszakra épülő RTAK-os képzésben.

A pályaszocializációs gyakorlat féléve az OTAK-ban: a 2.,3. és 4. félévek

A pályaszocializációs gyakorlat időtartama az OTAK-ban: félévente 16 kontaktóra. A gyakorlati kurzus keretében részben egyetemen szervezett, részben iskolai tevékenység és további hallgatói munkaórákban egyéni és kiscsoportos hallgatói feladatvégzés történik.

A hallgatói tevékenység típusai az OTAK-ban a pályaszocializációs gyakorlaton: az iskolai folyamatok megismerése és elemzése, a tanári munka megismerése, csoportos interjú, a fizikai környezet megfigyelése, iskolai dokumentumok megismerése és elemzése, nevelőtestületi munka megfigyelése, a külső-belső kapcsolatrendszerek feltérképezése (interjú, megbeszélés), a tanári együttműködés megismerése (interjú), a szaktanári feladatokhoz kapcsoló hospitálás, megbeszélés, különböző korcsoportokban tanulók viselkedésének megfigyelése, interjú pedagógiai munkát támogató kollégákkal, a szaktanári feladatokhoz kapcsoló hospitálás, megbeszélés.

A pályaszocializációs gyakorlat meghirdetése az OTAK-ban: A pályaszocializációs gyakorlat intézményi gyakorlati tevékenységét és az azt támogató szemináriumot egy tárgyként (összesen három tárgyként) hirdetjük meg, amelynek van egy szemináriumi és egy gyakorlati eleme. Így a hallgató egy tárgyként veszi fel, az oktató és az időpont azonos lesz, valamint a teljesítés is összekapcsolható.

A szakot gondozó intézet a tárgyhoz órarendbe építve heti 4 órás (4x45 perces), max. 25 fős kurzus(oka)t hirdet meg a fentiek szerint. A hallgató szakonként külön félévben (a 2., 3. és 4. félévben) végez egy-egy (összesen három) 2 kredités pályaszocializációs gyakorlatot.

A gyakorlatok rugalmas beosztása érdekében az órák a hét minden napján egyenletes elosztásban kerülnek meghirdetésre a következők szerint: 1. pályaszocializációs gyakorlat 8.00–12.00 és 10.00–14.00 óra közti sávokban; a 2. pályaszocializációs gyakorlat 12.00–16.00, 10.00–14.00 óra közti sávokban; 3. pályaszocializációs gyakorlat 8.00–12.00 és 10.00–14.00 óra közti sávokban.

A pályaszocializációs gyakorlat megszervezése és óraszámja az OTAK-ban: A pályaszocializációs gyakorlat részben iskolai, részben egyetemi tevékenység a gyakorlati kurzus órarendben rögzített, heti 4 órás időszámban kéthetente. A gyakorlatot a hallgatók különböző intézményekben végzik. Az 1. pályaszocializációs gyakorlat esetében 3 különböző iskolatípusban: általános iskolában, középiskolában és egy kedvezőtlen szociokulturális sajátosságú tanulókat nevelő oktatási intézményben, a 2 és a 3. pályaszocializációs gyakorlat estén 2 intézményben: általános és középiskolában (2x12/13 fős csoportban, egy-egy intézményben).

A pályaszocializációs gyakorlatok részben csoportos, részben páros/egyéni munkaformában valósulnak meg. Az első pályaszocializációs gyakorlat 16 kontaktórás időkeretében csoportos gyakorlatot végeznek a hallgatók a partnerintézményben.

A második és a harmadik pályaszocializációs gyakorlat 16 kontaktórájából 8 kontaktórát (2 alkalom) a hallgatók a szeminárium időszámbával megegyező típusú heteken teljesítenek, a további 8 kontaktórát (2 alkalom) a szeminárium időszámbával ellentétes típusú heteken teljesítik. Az utolsó alkalommal az egyik vagy a másik szakpárjuknak megfelelően 1-1 órában szaktanári interjú, szaktárgyi hospitáláson, valamint megbeszélésen vesznek részt.

A gyakorlóhelyeket a TTK szervezi, előzetesen egyeztetve a PPK-val.

1. pályaszocializációs gyakorlat

A kíséző szeminárium időszájával megegyező típusú héten						
1. hét	3. hét	5. hét	7. hét	9. hét	11. hét	13. hét
3x45 perc szeminárium	4x45 perc gyakorlat	3x45 perc szeminárium	4x45 perc gyakorlat	4x45 perc gyakorlat	4x45 perc gyakorlat	3x45 perc szeminárium
16 óra gyakorlat (+ a PPK 26 kreditéből tervezett 1 kredites kíséző szeminárium 10 kontaktóras sávja)						

A szemináriumi oktató a gyakorlat minden alkalját kíséri.

2. pályaszocializációs gyakorlat

A kíséző szeminárium időszájával megegyező típusú héten						
1. hét	3. hét	5. hét	7. hét	9. hét	11. hét	13. hét
4x45 perc szeminárium	4x45 perc szeminárium	4x45 perc gyakorlat	4x45 perc szeminárium	4x45 perc gyakorlat	4x45 perc szeminárium	4x45 perc szeminárium
4 kontaktóra	4 kontaktóra	4 kontaktóra	szeminárium	4 kontaktóra	szeminárium	4 kontaktóra
A kíséző szeminárium időszájával ellentétes típusú héten						
			8. hét		10. hét	
			4x45 perc gyakorlat		4x45 perc gyakorlat	
			4 kontaktóra		4 kontaktóra	
16 óra gyakorlat (+ a PPK 26 kreditéből tervezett 2 kredites kíséző szeminárium 20 kontaktóras sávja)						

A szemináriumi oktató a gyakorlatot két alkalommal felváltja (egyik alkalommal a csoport egyik, a másik alkalommal a csoport másik felét) kíséri. A további 8 gyakorlati kontaktóráat előkészíti, és részt vesz ennek értékelésében, a gyakorlaton nincs jelen.

3. pályaszocializációs gyakorlat

A kíséző szeminárium időszájával megegyező típusú héten						
1. hét	3. hét	5. hét	7. hét	9. hét	11. hét	13. hét
4x45 perc szeminárium	4x45 perc szeminárium	4x45 perc gyakorlat	4x45 perc szeminárium	4x45 perc gyakorlat	4x45 perc szeminárium	4x45 perc szeminárium
4 kontaktóra	4 kontaktóra	4 kontaktóra	4 kontaktóra	4 kontaktóra	4 kontaktóra	4 kontaktóra
A kíséző szeminárium időszájával ellentétes típusú héten						
			8. hét		10. hét	
			4x45 perc gyakorlat		4x45 perc gyakorlat	
			4 kontaktóra		4 kontaktóra	
16 óra gyakorlat (+ a PPK 26 kreditéből tervezett 2 kredites kíséző szeminárium 20 kontaktóras sávja)						

A szemináriumi oktató a gyakorlatot két alkalommal felváltja (egyik alkalommal a csoport egyik, a másik alkalommal a csoport másik felét) kíséri. A további 8 gyakorlati kontaktóráat előkészíti, és részt vesz ennek értékelésében, a gyakorlaton nincs jelen.

IV. A pályaszocializációs gyakorlatok tevékenységei az OTAK-ban

3. táblázat: A 1. pályaszocializációs gyakorlat javasolt tematikája az új OTAK-ban

Alkalom Páros vagy páratlan heteken kéthetente valósulnak meg.	Tevékenységek	Témakör, fókusz	A tevékenységet végző hallgatók száma	Iskolatípus
1. alkalom (az óra meghirdetett idősávjában)	Az iskolai folyamatok megismerése – csoportos interjú A tanári nevelő és oktató tevékenységek és ezek összetettségének megfigyelése, elemzése pályakezdő tanári nézőpontból – csoportos interjú	különböző intézmények és gyakorlatok megismerése az iskolai jelenségek tanári nézőpontból történő értelmezése	20–25 fő	általános iskola
2. alkalom (az óra meghirdetett idősávjában)	Az iskolai folyamatok megismerése – csoportos interjú A tanári nevelő és oktató tevékenységek és ezek összetettségének megfigyelése, elemzése pályakezdő tanári nézőpontból – csoportos interjú	különböző intézmények és gyakorlatok megismerése az iskolai jelenségek tanári nézőpontból történő értelmezése	20–25 fő	középiskola
3–4. alkalom (az óra meghirdetett idősávjában)	Az iskolai folyamatok megismerése – csoportos interjú A tanári nevelő és oktató tevékenységek és ezek összetettségének megfigyelése, elemzése pályakezdő tanári nézőpontból – csoportos interjú, a meglátogatott intézményekben közösen látott tevékenységek/esetek összehasonlító elemzése	különböző intézmények és gyakorlatok megismerése az iskolai jelenségek tanári nézőpontból történő értelmezése	20–25 fő	kedvezőtlen szociokulturális sajátosságú tanulókat nevelő oktatási intézmény

4. táblázat: A 2. pályaszocializációs gyakorlat javasolt tematikája az új OTAK-ban

Alkalom	Tevékenységek	Témakör, fókusz	A tevékenységet végző hallgatók száma	Iskolatípus
1. alkalom (az óra meghirdetett időszájában)	A fizikai környezet megfigyelése, iskolai dokumentumok megismerése és elemzése	az iskola komplex világa, társadalmi meghatározottsága	2 csoportban csoportonként 12–13 fő	az egyik csoport esetében általános, a másik esetében középiskola
2. alkalom (az óra meghirdetett időszájában)	A nevelőtestületi munka megismerése (pl. munkaközösségi, nevelőtestületi munka) A külső-belső kapcsolatrendszerek feltérképezése (interjú, megbeszélés)	szervezeti keretek, külső-belső kapcsolatrendszerek	2 csoportban csoportonként 12–13 fő	az egyik csoport esetében általános, a másik esetében középiskola
3. alkalom (az óra meghirdetett időszájának ellenkező hetén, az 5. és a 10. hét között)	Részvétel iskolai programokon, szabadidős tevékenységekben, nem szaktárgyi tevékenységekben, közösség-szervezésben, DÖK-munka megismerése, részfeladatokba való bekapcsolódás	közösségi működési folyamatok	kiscsoportban/párban	az egyik csoport esetében általános, a másik esetében középiskola
4. alkalom (az óra meghirdetett időszájának ellenkező hetén, az 5. és a 10. hét között)	A tanári együttműködés megismerése (interjú) A szaktanári feladatokhoz kapcsolódó hospitálás és megbeszélés	szaktanári munka és pedagógusszerep	kiscsoportban/párban/egyénilag	az egyik csoport esetében általános, a másik esetében középiskola

5. táblázat: A 3. pályaszocializációs gyakorlat javasolt tematikája az új OTAK-ban

Alkalom	Tevékenységek	Témakör, fókusz	A tevékenységet végző hallgatók száma	Iskolatípus
1. alkalom (az óra meghirdetett időszávjában)	A tanulók viselkedésének a megfigyelése	tanulói sajátosságok	2 csoportban csoportonként 12–13 fő	az egyik csoport esetében általános, a másik esetében középiskola
2. alkalom (az óra meghirdetett időszávjában)	A tanulócsoporthoz megfigyelése	csoport megismerése	2 csoportban csoportonként 12–13 fő	az egyik csoport esetében általános, a másik esetében középiskola
3. alkalom (az óra meghirdetett időszávjának ellenkező hetén, az 5. és a 10. hét között)	Az iskolapszichológus/fejlesztőpedagógus/ logopédus munkájának megismerése – interjú	tanulást segítő szereplők	kiscsoportban/ párban	az egyik csoport esetében általános, a másik esetében középiskola
4. alkalom (az óra meghirdetett időszávjának ellenkező hetén, az 5. és a 10. hét között)	A tanulók tanulásának megfigyelése A szaktanári feladatokhoz kapcsolódó hospitálás és megbeszélés	tanulási sajátosságok szaktanári munka és pedagógusszerep	kiscsoportban/ párban/egyéni	az egyik csoport esetében általános, a másik esetében középiskola

Az egyetemi oktatók pályaszocializációs gyakorlatot támogató tevékenységének a típusai: egyetemi foglalkozások tartása a gyakorlati kurzus részeként, részvétel a csoportos hospitálásokon és megbeszéléseken, a kiscsoportos/egyéni gyakorlatok támogatása.

A pályaszocializációs gyakorlat az új RTAK-ban: Az alapszakos képzettségre épülő, egyszakos részidős RTAK-os képzés (120 kredit) 8 kredités pályaszocializációs gyakorlatának a tematikájáról még egyeztetés folyik.

V. A gyakorlatok szervezése

A gyakorlatokat Budapesten a Tanárképző Központ szervezi, egyeztetve a tárgyfelelős karokkal és a szakokat gondozó intézetekkel, Szombathelyen a Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ a gyakorlatszervező. A hallgatók minden gyakorlatra a gyakorlatot megelőző félév első felében jelentkeznek a TTK-hoz/BDPK-hoz tartozó Neptun-kérvényen. A gyakorlatra jelentkezők számát és a szakok arányát a TTK megosztja a tárgyfelelős karokkal, szakos gyakorlat esetén a szakfelelősökkel, a BDPK is egyeztet Szombathelyen. A tervezett létszám alapján a TTK/BDPK a gyakorlatot megelőző félévben előzetesen megszervezi a gyakorlatot, egyeztet a gyakorló- és a partnerintézményekkel, valamint előkészíti a szerződéskötést. A hallgatók a gyakorlat félévének kezdetén jelentkeznek a Neptunban a tárgyfelelős által meghirdetett gyakorlati kurzusra. A TTK/BDPK a partnerintézményekkel előzetesen határozatlan idejű partnerintézményi szerződést köt, meghatározva ebben a partnerintézmény és az ELTE feladatait a különböző típusú gyakorlatokon. A partnerintézmények pedagógusaival a szerződéskötés a gyakorlat félévében történik. A BDPK a TTK-val azonos szakmai elvek alapján szervezi a gyakorlatot, de a szervezés megvalósításában eltérhet a leírástól a hallgatói létszám, a szakstruktúra, az oktatói és a gyakorlóiskolai kapacitás különbözősége miatt.

Az új OTAK-ban és az RTAK-okban többféle típusú gyakorlat lesz a képzés típusától függően különböző kreditértékkel, különböző időtartamban és részben egy gyakorlattípuson belül is eltérő követelményekkel. Ezért a gyakorló- és a partnerintézmények, valamint a hallgatók és a gyakorlattámogató oktatók számára is fontos rögzíteni, hogy az egyes hallgatók vagy hallgatói csoportok milyen gyakorlaton vesznek részt az adott félévben, milyen időtartamban és milyen követelményekkel. A tájékoztatást és a gyakorlat teljesítésének a nyomon követését félévente egy online gyakorlati napló szolgálhatja, amelyet a Tanárképző Központ és a BDPK közösen tervez kialakítani a Gyakorlatok munkacsoporttal. Azon tanári szakok esetében, amelyekben nem csak iskola lehet a gyakorlat helyszíne, a szervezésben el lehet térni a szabályozástól a TTK-val és a BDPK-val egyeztetve.

Budapest, 2022. március 27.